

Ми на тебе чекали

Я в новому теплому гідрокостюмі сидів навпочіпки на пляжі, натирав воском свою дошку для серфінгу Al Merrick із трьома плавцями й спостерігав, як бурхливі січневі буруни розбиваються об піщаний берег. Твердий від льоду пісок всіяли наслідки шторму: пастки на омарів, уламки дерев'яних конструкцій, буї, сітки, мертва риба та чагарники, повиривані з дюн штормовими припливами. Було трохи морозно, градусів п'ять, антициклон розігнав хмари й приніс холодний північно-західний вітер, який добре тримав і надимав піки хвиль, перш ніж вони навалювалися. Хвилі здіймалися високо над головою — я на таких вже катав, але влітку; я й гадки не мав, що зимова хвиля розбивається геть по-іншому. Хоча міг би здогадатися за підказками: від донного піску, який злизували плечі хвиль, вони ставали брудно-бежевими, а захоплене повітря виривалося крізь їхні спина, щойно вони вдарилися об берег. Цього пізнього січневого ранку посеред тижня на пляжі не було ні душі. Я підвівся, сунув дошку під пахву й побрів у воду.

На мені були неопренові боти й капюшон, але вода виявилася напрочуд сильною: навіть дрібні хвилі збивали з ніг. День тому лютував норд-ост, який ще гнав до берега ідеальні штормові хвилі, котрі билися об нього з такою силою, аж вода бурлила, а тоді її накривала інша хвиля. Я зачекав, доки група хвиль омила піщану

косу, а потім відштовхнувся в бік обрію, сподіваючись запливти якомога далі, перш ніж надійде наступна хвиля. Мене віднесло на глибоководдя між піщаними косами, але великі хвилі заважали бачити, що попереду.

Зрештою я дістався спокійнішої води й сів на дошку обличчям до сонця, піді мною гойдався й перекочувався океан. Порожній пляж, пошарпаний зимовими штормами, здавався страшенно далеким. Кілька разів я намагався спіймати хвилі, але вони здіймалися і спадали так швидко, що серце вистрибувало, і я щоразу відпливав. Не знав, що взимку мілина стає крутішою, і коли її торкаються хвилі, то стрімкіше кидаються вперед, а щільніша холодна вода б'є сильніше. Тому зимові хвилі значно потужніші й небезпечніші. А ще в холодній воді складно надовго затримати дихання: повітря вистачає щонайбільше секунд на двадцять, може, тридцять. Єдиний спосіб урятуватися від могуті стихії, що на тебе насувається, — зісковзнути з дошки й глибоко пірнути, але, якщо температура води низька, через брак повітря можна не дочекатися, коли турбулентність ущухне. У мене, тридцятирічного чоловіка, що майже двадцять два роки серфив у цих місцях, навіть думки не промайнуло, що я можу зустріти тут смерть.

Минуло пів години, і я побачив величезну хвилю, яка почала набирати силу ще далеко в океані. Поки вона насувалася з повільною рішучістю вбивці, стемніло. За нею вишикувалися інші піки, наче шерехи війська, що наступає. Якщо хвилі починали здійматися так далеко, вони ставали справжніми монстрами, і я не знав, чи то несамовито гребти вперед і перескочити через них, чи просто лишатися на місці й узяти на себе удар. Я зупинився і сів на дошку, щоб заспокоїтися перед атакою. Попереду йшла хвиля: вона здіймалася, наближалася і врешті вибухнула просто переді мною — гіршого годі й уявити. Ніхто не міг мені допомогти. Вдихнувши, я зісковзнув із дошки й пірнув на дно.

Сила була приголомшливою, і я зловив себе на думці: *це, мабуть, якась помилка*. Страхувальний ліш одразу обірвався. Буруни

підкинули мене вгору, передумали, понесли вниз, зробили мною сальто, зірвали капюшон, насипали піску в гідрокостюм і били, як мені здавалося, зі справжньою злістю. Я опинився в критичній ситуації, не розрізняв, де небо, де земля, а повітря в легенях закінчилося майже відразу. Зазвичай енергія хвилі, навіть великої, розсіюється за кілька секунд, але зараз усе було інакше — вона не вгавала. Я був потрібен хвилі, яка й далі жадала вовтузити мене в темряві, доки я не зроблю свій останній вдих під водою.

Найбільше мене вразила зловісність усієї ситуації: *я? Нащо тобі я?* Я був молодий і навіть уявити не міг, що світ вбиває людей так буденно. Дивно, але пригадалося, що в раковині на кухні скупчився брудний посуд, якому хтось муситиме дати раду. На робочому столі — матеріали й нотатки до книжки, яку сподівався написати. По підлозі був розкиданий робочий одяг. Я фактично отаборився в літньому будинку батьків, які мешкали більш як за сотню кілометрів. Будинок не утеплювали, а плінтусними обігрівачами, що тягли багато електроенергії і грошей, я майже не користувався. У приміщенні ходив у стьобаній спецівці з парусини, а спав у вовняних шапці й светрі. Аж надто морозними ночами питна вода у склянці бралася льодом. Мене не турбувало практично нічого. А тепер здавалося, що все скінчено.

Поки ця гідравлічна бетономішалка крутила мною на всі боки, я зрозумів, що картинка — коло сірого світла, яке бачив, розплющуючи очі, — почала звужуватися. А ще відчув спазм у горлі й зрозумів, що завершиться він останнім судомним вдихом. Мені ще не випадало бути так близько до ролі потопельника, але мій організм чомусь усе знав. Він знав, що означають усі ці симптоми, що муситиме робити далі й чим усе скінчиться.

Коло світла стислося до шпички, а здушене горло ледь опиралося. У голові розпачливо снувало: *ні, ні, ні*. А потім я відчув, як тиск жахливого гідравлічного механізму ослаб — не надто, але достатньо, щоб зрозуміти, куди мене спрямовує плавучість гідрокостюма. *То* був шлях нагору: мені б ще протриматися,

і я виживу. Гідрокостюм тягнув до поверхні. Я зробив кілька поштовхів. Підплив ще вище. Навколо розвиднювалося. Зелені кольори змінилися білими. Довкола була піна. Довкола було повітря. Довкола було життя.

А потім я побачив, як наближається наступна хвиля: така сама велика і зловісна. Видихнувши, я набрав у легені повітря і знову пірнув.

Коли мені було під тридцять, я підробляв обрізуванням дерев. Платили за роботу добре, але сказали, що як працюватиму довго, то травми не уникнути. Так і сталося. Я видирався на дерево, закинувши на нього п'ятнадцятиметрову мотузку або впираючись у стовбур дереволазами, а потім бензопилою розпилював його по частинах. Нерідко гілки чи секції стовбура доводилося обережно спускати, попередньо закріпивши, щоб не пошкодити внизу будинок або що. Я міг спилити дерево так, що колода падала не далі, ніж воно росло. Міг розпилити й спустити кожну секцію тридцятиметрової білої сосни, ледь торкнувшись газону. Я боявся висоти, але навчився не дивитися вниз, просто зосереджувався на чомусь поперед себе і перевіряв, чи надійно зафіксував страховку. Бензопили натомість мене не лякали, аж поки, працюючи на середньої висоти в'язі, я порізав ахіллове сухожилля. Після цього випадку страх до бензопил не з'явився, але поводився я з ними набагато обережніше.

Я використовував нейлонову мотузку, яка витримувала навантаження до трьох тонн. Щоб зберігати статичне положення під час роботи, в'язав схоплювальний вузол: він ковзав уздовж мотузки, але фіксувався, коли я на ній повисав. Карабіни витримували майже таке саме навантаження, як мотузка й обв'язка, якою я прикріплювався до дерева. Інакше кажучи, коли я вмикав бензопилу на висоті двадцяти п'яти метрів, моє життя оберігали могутні сили.

Обрізування дерев екзистенційно привабливе тим, що ваша доля — цілковито у ваших руках. Ставки високі — ваше життя, — але,

як і в шахах, випадкових ходів немає. Ви вповні володієте інформацією, від якої залежить ваше виживання, і якщо не вижили — звинувачуйте тільки себе. Інша справа — кермувати, літати, вести бій або навіть переходити вулицю на зелене світло. Силу тяжіння, інерцію, силу тертя та динаміку ваги на кінці мотузки можна досягнути й проконтролювати. Забув застібнути карабін на мотузці — *довбень, довбень, довбень*. Зрізав верхівку, а вона завалилася на мене — неприпустимо. Коли верхівка завалюється у ваш бік — через невдалий зріз чи порив вітру, — то спочатку притискає шину бензопили. Ви маєте відкотитися вбік, тримаючи увімкнену бензопилу так, щоб коли верхівка врешті відірветься, вона вас не травмувала. Завдання здійсненне, але приємного мало.

Якось зателефонувала жінка, на подвір'я якої впав величезний старий червоний дуб. Вона розповіла, що саме мила посуд, коли почула тріск і, глянувши вгору, встигла побачити, як падає дерево. Того дня погода видалася безвітряною. Стовбур повністю виїли терміти, і якби я працював на дереві в той момент, то загинув би. Це перше дерево, на якому моє життя могло опинитися в руках долі, хоча сам знаю хлопця, який прив'язався до гілки з прихованою протрухлою кишенею, що зламалася під його вагою. Він пролетів три метри, а потім його смертельну подорож раптом зупинило розгілля, за яке ця гілка перечепилася. Я запитав, що ж він удіяв, коли припинив гойдатися, а він відповів, що знову видерся на верхівку й повернувся до роботи.

Хоч-не-хоч, а взаємин зі смертю не уникнути. Навіть якщо гнати від себе думки про неї — це теж своєрідні взаємини. Дізнаючись про смерть інших, ми прокручуємо в голові варіанти власної, а сум, який при цьому відчуваємо, корениться в надії, що з нами подібне — автокатастрофа, утоплення, рак — не трапиться. Надзвичайно корисна ілюзія. Деякі люди занурюються в неї ще глибше: свідомо ризикують, так начебто досягши успіху там, де діло пропаде, вони відчують, що можуть впливати на власне життя. Насправді таке сприйняття хибне, але дивна особливість